

HDP KADIN MECLİSİ KADIN YOKSULLUĞU RAPORU

GİRİŞ

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği kadına yönelik her türlü şiddeti, katliamı, ayrımcılığı, eşitsizliği ve cinsiyetçi iş bölümünü de beraberinde getirmiştir. Özellikle pandemi süreci ile birlikte bu ayrımcılık dünyanın birçok ülkesinde kadınlar açısından daha derin bir şekilde hissedilmiştir. Bu ayrımcılığın en yoğun şekilde hissedildiği ülkelerin neredeyse başında Türkiye gelmektedir.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) 2019 yılı verilerine göre, cinsiyet ayrımcılığının en fazla olduğu ülkeler arasında yer alan Türkiye, 129 ülkenin olduğu listede 26'ncı sırada yer almıştır. Türkiye aynı zamanda OECD'ye üye ülkeler arasında kadına şiddetin en yaygın olduğu ülke konumundadır. Resmî verilere göre, 2021 yılının 15 Kasımına kadar 251 kadın katledilmiştir.

Burada şiddet tanımlamasına ve türlerine girmeyeceğiz. Ancak kadına yönelik her türlü şiddetin çok yoğun bir şekilde yaşandığı Türkiye'de fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddetin geldiği boyutlar açısından şu vurguların yapılmasının elzem oldu-

ğuna inanıyoruz. Kadına yönelik her türlü şiddetin temelinde erkek egemen iktidarların kadın düşmanı politikaları vardır. Tarihin her döneminde yürütülen kadın özgürlük mücadelesinin bütün deneyimleri bizlere bunu net bir şekilde göstermiştir. Erkek egemenliğinin tarihi kadın düşmanlığı tarihidir. Kadını yok sayan, ötekileştiren, ev içine hapseden erkeğe bağımlı ve köle olarak gören erkek egemen anlayışın son 19 yılda Türkiye'deki yansımaları düşmanlığın ne derece tescillendiğinin de göstergesi olmuştur.

Son 19 yılda sadece kayıtlara geçenleri bildiğimiz kadarıyla, 15 bin 813'ün üzerinde kadın katledilmiştir. Peki, bu katliamlar karşısında 16 yıl tek başına iktidar olan ve son 3 yılında MHP ile ittifak kurarak hala iktidarda olan erkek egemen zihniyetin temsilcisi AKP'nin politikaları ne olmuştur?

Kadınları katleden, kadına yönelik şiddet uygulayan erkekler "iyi hal", "kravat" indirimlerinden faydalanmaya devam etmiştir. Kadına yönelik şiddetle mücadele merkezleri, sığınma evleri atanan kayyımlar eliyle kapatılarak kadınlar savunmasız bırakılmak istenmiştir. Yüzlerce kadın KHK'lerle keyfi uygulamalarla işten atılmıştır. Kadınların yaşam güvencesi olan İstanbul Sözleşmesi'nden geri çekilerek kadına

yönelik şiddet meşrulaştırılmıştır. Kadına yönelik suç işleyenler çıkarılan infaz yasası ile serbest bırakılırken, kadın özgürlük mücadelesi yürüten binlerce kadın gözetimlerle tutuklamalarla susturulmak, sindirilmek istenmiştir.

AKP-MHP erkek ittifakı, savaş ve şiddet politikaları ile ülkeyi derin bir kaosa, ekonomik krize sürüklerken kadınlar bu krizin bedelini daha fazla yoksulluk olarak ödemeye devam etmektedir. Kadınlar, kamusal alanın dışına itilerek erkeğe bağımlı hale getirmek için her türlü politika uygulanmıştır. Esnek ve güvencesiz işlerde çalıştırılma başta olmak üzere; ev içi emeği görünür olmayan kadınlar, bakım emeğini üstlenmek zorunda bırakılmışlardır. Pandemi süreci ile birlikte bu emek sömürsü kalıcı hale getirilmiş ve yaşadıkları yoksulluk derinleşmiştir. Yine bu süreçte ilk işten çıkarmaların başında kadınlar gelmiştir. Kadınlara istihdam alanı yaratılmaması bir yana; işyerlerinde mobbing, taciz derinleşerek artmış, bunun önüne geçmek için tek bir adım dahi atılmamıştır. Kod-29 denilen uygulama ile kadınları itibarsızlaştırmak, çalışma hayatının dışına itmek için her türlü girişimde bulunmuştur. Kısacası; pandemi sürecini fırsata çeviren iktidar, kadınları evlere kapatarak, "makbul kadın" rolünü inşa etmek istemiştir.

Kadınların derinleşerek yaşadığı yoksulluk; savaş ve tecrit politikalarından bağımsız ele alınamaz. Milliyetçi, cinsiyetçi, militarist politikalar sonucunda bugün binlerce kadın, evlerini, yaşam alanlarını terk etmek zorunda bırakılmıştır. Göç yollarında her türlü şiddete maruz kalan kadınlar, yoksulluğu en ağır şekilde yaşamaya devam etmektedir. Gittikleri yerlerde ayrımcı yaklaşımlara ve emek sömürsüne maruz kalan göçmen ve mülteci kadınlar, bugün uluslararası alanda pazarlık konusu yapılmaya devam etmektedir.

Yine tekstillerde ve mevsimlik işçilik alanlarında çok fazla çocuğun bulunduğu Kadın Meclisimiz tarafından gözlemlenmiştir. Okul çağında, eğitim alması gereken –çoğunluğu kız çocuğu- birçok çocuk mevsimlik işlerde ve tekstillerde çalıştırılmakta, emeği sömürülen çocukların eğitim hakkı elinden alınmaktadır.

AB ortalamasına göre kadınların yoksulluk riski yüzde 22,3 iken erkeklerde bu oran yüzde 20,4'tür. Türkiye'de ise kadınların yoksulluk riski yüzde 41, erkeklerin ise yüzde 38,6'dır. İşte tam da bu yüzden "Kadın Yoksulluğuna Hayır Kadınlar için Adalet" kampanyası başlattık.

AMAÇ

HDP Kadın Meclisi olarak kadınların yaşadığı şiddete karşı geçmişimizden aldığımız mücadele mirası ile geleceğimizi inşa etmek için alanları, meydanları sokakları hiçbir zaman terk etmedik. Haklarımıza ve kazanımlarımıza yönelik saldırılara karşı daha fazla mücadele etmek için uzunca bir süre tartışmalar yürüterek yeni dönem yol haritamızı belirledik.

10 Şubat 2021 tarihinde
“Kadınlar İçin Adalet”
kampanyamızın startını verdik.

Kampanyamızın içeriğini belirli başlıklardan oluşturduk. Her bir başlığımız bir diğerinden bağımsız değildi. Bu anlamda ilk etapta kadına yönelik şiddet, cezaevlerinde yaşanan tecrit ve buna bağlı gelişen çıplak arama dahil, hak ihlallerinin tamamına yönelik

alanlarda, meydanlarda, adliyelerde, cezaevlerinin önünde “Kadınlar İçin Adalet” dedik.5 Nisan 2021 tarihinde İstanbul’da yaptığımız basın toplantısıyla kampanyamızın ikinci etabı olan “Kadın Yoksulluğuna Hayır, Kadınlar İçin Adalet” dedik.

Bu kapsamda yapacağımız, eylem, etkinlik ve buluşmalardaki asıl amacımız; kadınlara dayatılan yoksulluğu, emek sömürüsünü onlardan dinlemek ve onların sözünü bulduğumuz her yerde duyurmak oldu. Mevsimlik tarım işçisi kadınlarla, tekstil işçisi kadınlarla, eve parça başı iş getirerek geçimini sağlamaya çalışan kadınlarla, koçer kadınlarla bir araya geldik. İllerde kadın platformları ile buluştuk. Engelli kadınlarla “Engelsiz bir yaşamı nasıl inşa edebiliriz?” üzerinden buluşmalar gerçekleştirdik. AKP-MHP erkek ittifakının hazırladığı erkek bütçeye karşı “Kadınlar nasıl bir bütçe istiyor?” diyerek, farklı kadın yapıları ile buluştuk. Mahallelerde, köylerde kadınlarla toplantılar gerçekleştirdik, ev içi emeğin görünür kılınması için neler yapabileceğimizi hep birlikte konuştuk. Yaşadıkları sorunları, geçim sıkıntısını, emek sömürüsünü onlardan dinledik. Gerçekleştirdiğimiz her buluşmanın sonuçlarını kamuoyu ile paylaştık. Meclis’te grup toplantılarımızda, sunduğumuz araştırma ve soru önergelerimizle, genel kurul

konuşmalarımızda kadınların sesini bulduğumuz her yerde duyurduk.

Tüm bu buluşmalar bizlere bir kez daha gösterdi ki; AKP-MHP erkek ittifakından hiçbir beklentisi olmamakla birlikte kadınlar, üretim alanlarının tamamında yer almak, kendi üretim alanlarını oluşturmak için mücadele etmekte kararlılar.

Raporu, kadınların yaşadıkları yoksulluğu, kadınların talepleri ve bundan sonra yapılacakların neler olması gerektiği üzerine hazırladık. "Kadın Yoksulluğuna Hayır, Kadınlar İçin Adalet" kampanyamız sonlandıracağımız bir kampanyaya değildir. Bundan sonraki süreçte de kampanyanın içeriğini güçlendirerek buluşmalarımızı gerçekleştirmeye devam edeceğiz. Elde ettiğimiz verileri kamuoyu il paylaşarak kadınların seslerini, taleplerini her yerde paylaşacağız.

KADIN YOKSULLUĞUNA HAYIR KAMPANYASI KAPSAMINDA GİDİLEN YERLER

18 il ziyareti 13.550 km yol katedildi.

İZMİR

- Karşıyaka'da müzisyen kadınlarla bir araya gelindi.
- Bayraklı 'da tekstil işçisi kadınlar ziyaret edildi.
- Menemen'de Roman kadınlarla buluşma gerçekleştirildi.
- Konak'ta midye işçisi kadınlar, seyyar satıcı kadınlar, tandır yapan kadınlar ile bir araya gelindi.
- İzmir Kadın Platformu ile bir araya gelindi.

AYDIN

- Köşk'te çilek tarlasında çalışan kadınlar ziyaret edildi.
- Söke'de hasır şemsiye üreten kadınlar ile bir araya gelindi.

■ ANKARA

- Bala'da soğan, pancar ve patates tarlalarında mevsimlik tarım işçisi kadınlar ziyaret edildi.
- Engellilik ve Kadın Çalıştayı

■ KONYA

- Kulu'da tarım işçisi kadınlar ziyaret edildi.
- Cihanbeyli'de sera işçisi kadınlar ziyaret edildi.
- Kadın bütçe çalıştayı gerçekleştirildi.

■ URFA

- Domates, salatalık, biber ve patlıcan tarlasında çalışan, mercimek tarlasında patos yapan mevsimlik tarım işçisi kadınlar ziyaret edildi. Köyde yaşayan kadınlarla bir araya gelindi.

■ ADIYAMAN

- Bulam'da tütün işçisi kadınlar ziyaret edildi, kadın buluşması gerçekleştirildi.

■ DERSİM

- Hozat'ta kadın kooperatifi ziyaret edildi.
- Ovacık'ta tekstil işçisi kadınlar ziyaret edildi.
- Kadın ekoloji buluşması gerçekleştirildi.

■ AĞRI

- Sinek Yaylası'nda koçer kadınlar ziyaret edildi.
- Ziro köyünde kadın buluşması gerçekleştirildi.

■ İĞDIR

- Kayısı işçisi kadınlar, pancar tarlasında çalışan kadınlar ziyaret edildi.

■ BİTLİS

- Tatvan'da domates tarlasında çalışan kadınlar ziyaret edildi.

■ ADANA

- Karataş'ta biber tarlasında çalışan kadınlar, kabuğundan soyulmuş cevizleri sucuk için ipe dizen kadınlar ziyaret edildi.

- Ceyhan'da fıstık işçisi kadınlar ziyaret edildi.
- Gülbahçesi'nde kadın buluşması gerçekleştirildi.
- Adana Kadın Platformu ile bir araya gelindi.

■ ANTAKYA

- İskenderun'da kadın buluşması gerçekleştirildi.
- Vakıflı Ermeni Köyündeki kadın kooperatifi ziyaret edildi.
- Antakya Kadınlar Birlikte Güçlü Platformu ve Gezi Anneleri ile bir araya gelindi.

■ BURSA

- Bursa Kadın Platformu ile bir araya gelindi.
- Tekstil ve tarım işçisi kadınlar ziyaret edildi.

■ İSTANBUL

- Müzisyen kadınlarla bir araya gelindi.
- Kadın Bütçe Çalıştayı gerçekleştirildi.

■ KOCAELİ

- Hereke'de kadın buluşması gerçekleştirildi.

■ MALATYA

- Doğanşehir'de tütün işçisi kadınlar ziyaret edildi.
- Kürecik'te kayısı işçisi kadınlar ziyaret edildi.
- Nermikan köyü kadınları ziyaret edildi.

■ MARDİN

- Midyat'ta Süryani kadınlar ile bir araya gelindi.
- Kızıltepe'de tarım işçisi kadınlar ziyaret edildi.
- Kadın Bütçe Çalıştayı gerçekleştirildi.

■ ANTEP

- Şehitkâmil ve Şahinbey ilçelerinde kadın buluşmaları gerçekleştirildi.
- Eve iş götüren kadınlar ziyaret edildi.
- Antep Kadın Platformu ile bir araya gelindi.

KADIN YOKSULLUĞUNA HAYIR ÇALIŞMALARI KAPSAMINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN GÖRÜŞMELER- AÇIĞA ÇIKAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1- MEVSİMLİK TARIM İŞÇİSİ KADINLAR

Mevsimlik tarım işçisi kadınların yaşadığı yoksulluk, yoksunluk ve emek sömürüsü AKP-MHP erkek ittifakının kadınlara dayatmak istediği yaşamın fotoğrafıdır. Yoksulluktan kaynaklı göç yollarına düşen kadınlar yol esnasında her türlü taciz, istismar ve ayrımcılığa maruz kalırken hiçbirinin can güvenliği bulunmamaktadır. Mevsimlik tarım işçisi kadınların büyük çoğunluğunu Kürt kadınları oluşturmaktadır. Bu da özellikle Kürt illerinde yürütülen savaş politikalarının sonucundan bağımsız değildir. Mevsimlik işçi olarak gittikleri yerlerde kadınlar her türlü ırkçı, ayrımcı saldırıların hedefi olmaktadır.

Yılın neredeyse 6 ila 9 ayı evlerini, yaşam alanlarını terk ederek çalışmak zorunda kalan mevsimlik tarım işçisi kadınlar, gittikleri yerlerde de her türlü ayrımcılığa ve ötekileştirmeye maruz kalmaktadır.

Mevsimlik tarım işçisi kadınlar sadece bir şehre gitmekle sınırlı kalmamakta, daha çok gezici tarım işçisi olarak çalışmaktadır. Konya'dan Amasya'ya, Adana'dan Bursa'ya neredeyse birkaç şehir değiştirmek zorunda kalmaktadır. Mevsimlik tarım işçilerinin çok boyutlu maruz kaldıkları bu emek sömürüsü, tarım işçisi kadınların verilerinin dahi bilinmemesi iktidarın özellikle bu alandaki yoksulluğun giderilmesi gibi

bir derdinin olmadığına da göstergesidir. Mevsimlik tarım işçisi kadınların şu sözleri iktidarın politikalarını en açık şekilde göstermektedir: *Yılda bir ya da iki defa geliyorlar, sorunları dinliyorlar. Çocukların eline birkaç parça oyuncak verip gidiyorlar ve bir daha arkalarına dahi bakmıyorlar. Yaşadığımız sorunları çözme gibi bir derterleri yok.*

Yaş ortalaması 12 ila 65 yaş arasında değişen mevsimlik tarım işçilerinin yaşadığı sorunlar kadınların anlatımları ve gözlemlerimizden derlenerek şu sonuçlara varılmıştır.

1.1 Mevsimlik tarım işçisi kadınlar çadır kentlerde yaşamaktadır

- Çadır kentlerde yüzlerce kadın ve çocuk yaşarken pandemi tedbirlerine dair bu alanlarda hiçbir önlem alınmamıştır.
- Kadınlar tüm aile bireyleri ile aynı çadırdaki yaşamak zorunda kalmaktadır. Her çadırdaki en az 10'un üzerinde kişi kalmaktadır.
- Çadırların bulunduğu alanlarda su sorunu hiç bitmeyen bir sorundur. Kadınlar kilometrelerce yol yürüyerek suya ulaşmaya çalışmaktadır.

- Su sorunu sebebiyle çamaşır ve bulaşık yıkamak; banyo yapmak kadınlar için adeta bir işkence boyutuna varmıştır.
- Gün boyunca sadece bir saat elektrik alınan bu alanlarda bütün yük kadınların üzerine kalmaktadır. Elektrik olduğu alanlarda ise yüksek elektrik faturalarının gelmesi elektrik kullanılmasının önünde büyük engel oluşturmaktadır.
- En az 10 çadırın bulunduğu parsellerde neredeyse 18 kişiye bir banyo düşmektedir. Banyo yapma sırası en son kadınlara gelmektedir.
- Bir tuvaleti 10'dan fazla kişi kullanmaktadır. Bu durum, yeterli suya ulaşamadığı için sağlıklı olmayan koşulların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.
- En küçük bir yağışta çadırların içi su ve çamurla dolmaktadır; çadırları toparlamak, temizlemek yine kadınlara kalmaktadır.

1.2 Mevsimlik tarım işçisi kadınlar sağlık hizmetlerine erişememektedir

- Her türlü bulaşıcı ve salgın hastalığa açık bu alanlarda pandemi sürecinde olunmasına rağmen önlem olabilecek tek bir politika geliştirilmemiş kadınlar

salgınla baş başa bırakılmıştır.

- Çadır kentler, çoğu zaman kentlerden uzak yerlerde olduğu için sağlık hizmetlerine erişim kısıtlıdır.
- Mevsimlik tarım işçisi kadınlar, sigortasız ve kayıt- dışı çalışmaktadır.
- Mevsimlik tarım işçisi kadınlar, ölü doğum ve bebek ölümü oranlarının en yüksek olduğu grubu oluşturmaktadır.

1.3 Mevsimlik tarım işçisi kadınlar en fazla emek sömürüsüne maruz kalan kesimlerin başında gelmektedir

- Günde 12 ila 14 saat tarlada çalışan kadınlar, günlük 60-110 TL arasında ücret almaktadır. Ücretler cinsiyet ve yaş hiyerarşisine göre belirlenmektedir.
- Çoğu kadın ne kadar ücret aldığını dahi bilmemektedir. Çünkü ödeme erkeklere yapılmaktadır.
- Kadınlar aldıkları ücreti daha çok evin ve çocukların ihtiyaçlarına harcamak zorunda kalmaktadır.
- Kadınların kendi ihtiyaçlarına ayıracağı bir bütçeleri bulunmamaktadır. Var olan bütçe ile birincil ihtiyaç-

larını dahi karşılayamamaktadır.

- Tarlaya gitme, yeme, içme ve yol ücretlerinin tamamı kadınların kendilerine aittir. Tarla yollarında, traktör arkalarında tarlaya giden kadın ve çocukların yaşam güvencesi yoktur.
- İcare yoluyla alınan tarlada çalışan kadınlar, su ve elektriğe ulaşamadıkları için ürünlerinin veriminin düştüğünü belirtmişlerdir.
- Tütün işçisi kadınlar “tütün kotası” konulduğu için ürettikleri tütünü satamadıklarını emeklerinin boşa gittiğini, sermayedarların insafına bırakıldıklarını belirtmişlerdir.
- Kayısı işçisi kadınlar aldıkları ücrete dair şu sözleri kullanmıştır: “Aldığım para eve gidene kadar bitiyor. Çocuğumun bez parasına bile yetmiyor.”

1.4 Mevsimlik tarım işçisi genç kadınlar eğitimlerine devam edememektedir

- Aldıkları geri ödemeli kredilerle geçinemeyen üniversiteli genç kadınlar, atamaları yapılmayan üniversite mezunu kadınlar, mevsimlik işçi olarak çalışmak zorunda kalmaktadır.

- Genç kadınlar bir yandan tarlada çalışırken bir yandan yaşlı ve çocuk bakımlarını üstlenmektedir.

“Annem hasta şeker hastası, babam ise kalp hastası. Buraya gelip çalıştığım için okula gidemiyorum. Okumak istiyordum, doktor olmak istiyordum. Gücümün üzerinde yük taşıyorum.”

1.5 Mevsimlik tarım işçiliğinin mağduru çocuklar ve kadınlar isyan etmektedir

- Binlerce çocuk, ailesi mevsimlik tarım işçisi olduğu için eğitimini yarıda bırakmakta, okula gidememekte ya da tarlalarda büyümek zorunda kalmaktadır.
- Pandemi süreci ile birlikte tablet ve internet erişimine ulaşamadığı için çocuklar eğitimden geri kalmıştır. Eğitime erişimdeki eşitsizlik bu süreçte derinleşmiştir.
- Lise öğrencisi kız çocukları yoksulluktan kaynaklı tarlada çalışmak zorunda bırakılmaktadır. ***“16 yaşındayım. 6. sınıfa kadar okuyabildim. Çalışmak zorundayım. Buradan Eskişehir’e gideceğiz”*** sözleri bu mağduriyeti yaşayan yüzlerce kız çocuklarından sadece birine aittir.

1.6 Savaş mağduru kadınlar daha fazla sömürülmektedir

- Afrin’den, Kobani’den, Rakka’dan savaştan kaynaklı yaşam alanlarını terk ederek Türkiye’ye gelen kadınlar daha fazla emek sömürüsüne maruz bırakılmaktadır.
- Savaş mağduru kadınlar aracılarla çalıştıkları için daha düşük ücret almaktadır. 90 lira yevmiye alan kadın, 15 ya da 20 lirasını aracıya vermek zorunda kalmaktadır.
- Hiçbir sağlık güvencesi olmayan kadınlar sağlık hakkına erişememektedir.
- Çoğu kadın, göçmen ya da mülteci statüsünde bile değildir.

Mevsimlik tarım işçisi kadınlar;

- Çadır kent alanlarına konteynırların getirilmesini ve bu alanların yaşanılabilir düzeyde iyileştirilmesini;
- Sosyal güvencesinin olmasını;
- Sağlığa ücretsiz erişimlerinin olmasını;
- Eşit işe eş değer ücretin olmasını;

- Yevmiyelerinin yükseltilmesini, çalışma saatlerinin iyileştirilmesini;
- Çocuklarının eğitim hakkına erişmesini;
- Ürettiği ürünü çarşıdan, pazardan, marketten rahatlıkla satın alabilmeyi talep ediyor.

Mevsimlik tarım işçisi kadınların talepleri, kadın özgürlük mücadelesi yürüten haktan, hukuktan ve adaletten yana olan her kadının talebidir.

HDP KADIN MECLİSİ OLARAK;

- Mevsimlik tarım işçisi kadınların sesini, taleplerini, yaşadıkları ayrımcılığı ve emek sömürsünü bulduğumuz her alanda gündemleştireceğiz.
- “Doğduğum yerde doymalıyım” projemizin hayata geçmesi için mücadele edeceğiz.
- Tarım alanlarında çalışan kadınların güvenceli iş ve istihdam koşullarında çalışmasını sağlayacağız.
- Kadınlara yaşam alanlarını terk etmeden çalışıp

üretim yapacakları güvenceli iş ve istihdam alanlarını yeniden açılmasını sağlayacağız.

- Mesleki eğitim kursları açarak bu kurslardan mezun olan kadınların eşit ve özgürce çalışacağı iş kolları oluşturmak için mücadele edeceğiz.
- Genç kadınların eğitime erişebilmeleri için politikalar geliştireceğiz.
- Kadınların ürettiklerini aracsız satabilecekleri kadın kooperatiflerinin destekleyecek politikalar üreteceğiz.
- Kadın emeğinin sömürülmesine, mevsimlik göçün cinsiyetinin kadın olmasına müsaade etmeyeceğiz.

2- TEKSTİL EMEKÇİSİ KADINLAR

Özel sektörün her iş kolunda olduğu gibi tekstil atölyelerinde de kadınlar ucuz iş gücü olarak görülmekte, patronlar tarafından her türlü mobbing ve emek sömürüsüne maruz kalmaktadır.

Güvencesiz düşük ücretli işlerde çalışan tekstil emekçisi kadınlar günde 10 saatin üzerinde, çalışmak zorunda. Kadınlar çoğu zaman haftanın tek bir günü izin kullanabilmektedir. Tekstil alanında çalışan kadınların çoğu yoksulluktan kaynaklı yine eğitim hayatını yarıda bırakmış ya da eğitime hiçbir şekilde erişememiş genç kadınlardan oluşmaktadır.

Özellikle pandemi sürecinde hem yoksulluğu hem sömürüyü derinlemesine yaşarken Kod-29 uygulaması da kadınları tehdit etmeye devam etmektedir. Bu süreçte tekstil işçisi kadınlar hijyenik olmayan koşullarda çalışmak zorunda kalmıştır.

Salgının yayılma riskinin en fazla olduğu alanlardan biri olan tekstil atölyelerinde kadınlar kısa çalışma ödenekleri ile işten çıkarılma kaygısı ile baş başa bırakılmıştır.

Tekstil emekçisi kadınlar;

- Eşit işe eşdeğer ücret almasını;
- İşyerlerinde yaşadıkları mobbing, taciz, şiddet son bulmasını;
- Asgari ücretle geçinilemediğini, maaşların yükseltilmesi gerektiğini;
- Yoksulluktan kaynaklı eğitim hayatlarını sonlandırmak zorunda bırakılmamasını;
- Elektrik, doğalgaz faturalarını ödeyebilecek, birincil ihtiyaçlarını karşılayabilecek standartta ücretlerinin olmasını;
- Çocuklarını güvenceli bir şekilde bırakabilecekleri ücretsiz kreşlerin açılmasını;
- İşleri ile tehdit edilmekle yüz yüze bırakılmamayı talep ediyor.

Tekstil emekçisi kadınların insanca, kadınca bir yaşama dair talepleri; iş yaşamında üretimde kadın görmeye tahammül edemeyen erkek egemen iktidara karşı başkaldıran ve her yerdeyiz diyen tüm kadınların talepleridir.

HDP KADIN MECLİSİ OLARAK;

- Bizleri ucuz iş gücü olarak gören, emeğimizi sömüren, işten çıkarmayla tehdit eden erkek egemen iktidarı göndereceğiz.
- Kadınların özel sektörde yaşadıkları taciz, istismar, mobbinge karşı sessiz kalmayacağız.
- Bizleri işimizle tehdit edenleri her yerde teşhir edeceğiz.
- Patrondan yana değil işçiden, emekçiden yana olmaya devam edeceğiz.
- Aşgari ücretin 6000 TL olması için bulunduğumuz her yerde kadınların muhalefetini kadınlardan aldığımız güç ile edeceğiz.
- Tekstil emekçisi kadınların yaşadığı sorunları Meclis gündemine daha fazla getireceğiz ve taleplerin yerine getirilmesi için mücadelemizi büyüteceğiz.
- Her iş yerinde ücretsiz ve geniş kapasiteli kreşlerin açılması için mücadele edeceğiz.

3- EV EKSENİLİ PARÇA BAŞI İŞLERDE ÇALIŞAN KADINLAR

Patronlar ile sermayedarları kira, servis ve daha birçok konuda rahatlatan bu sistem ev eksenli çalışan kadınlar açısından tam bir emek sömürüsü haline gelmiştir. Yoksulluktan kaynaklı ailenin gelirine katkı sunmak amacıyla mecbur kalınan bu çalışma tarzı kadın emeğini değersizleştirmektedir. Düşük ve düzensiz ücretlerle günde 12 saate yakın çalışan kadınların hiçbir sosyal güvence ve hukuksal hakkı yoktur. Nitekim yapılan bütün ziyaretlerde bu durum açığa çıkmıştır. Gün boyunca ceviz ayıklayan, onları ipe geçiren kadınlar da, evlerinde üzüm posası ayıran kadınlar da, terlik işçisi kadınlar da, çadır alanlarında hasır şemsiye işçiliği yapan kadınlar da günün sonunda 10 TL, en fazla 30 TL kazanabilmektedir. Günde 50-60 kilo üzüm posası yapan kadınların eline geçen para 30 TL'dir. Kilosu 60 kuruştan hesaplanmaktadır. Bir çuval cevizi ayıklayan kadınların günün sonunda eline geçen para 10 TL'dir. Bin bir emek harçayarak günde iki şemsiye yapan kadınlar, günün sonunda 20 TL kazanabilmektedir. Ev eksenli çalışarak günde yüz parça üreten tekstil işçisi kadınların yine gün sonunda eline geçen para 10 TL'dir.

“Çağırımı bu devlete yapıyorum. Para yok, çocuklarımı okula göndermeyeceğim. 11 saat çalışıyorum ve günlük sadece 30 TL alıyorum. Aldığımı ekmeğe veriyorum. Mecburum çalışmaya. Akşama kadar gözümüzün feri gidiyor. Kiramı ödeyemiyorum. Seçimlerde görürler. Ben devletten sadece kömür parası alıyorum. Elektrik, su neymiş? Elektriğim 130 TL geliyor. Su 100 TL’den aşağı gelmiyor. Ben kendim astım hastasıyım. Ben tek değilim bütün kadınlar böyle.”

“55 yaşındayım. Ömrüm çalışmakla geçti. Onlarca şehre gittim. Yapmadığım iş kalmadı. Aylık alıyorlar, dünyanın parasını. Allah onlardan razı olmasın. Fakir ölür, zenginler bakar işte. 9 yaşından beri il il gezdim. Çuval, mısır fabrikalarında çalıştım. Eninde sonunda çöktüm, şimdi de üzüm torbalarının önünde kaldım. Sive-rek’ten tut İzmir Söke’ye, Karadeniz’e... Çadır kurmadığım yer su içmediğim pınar kalmadı. Başka işte çalışsam iki defa emekli olmuşum şimdiye kadar.”

Ev eksenli kadınlarla yapılan görüşmeler, ülkede ev eksenli çalışan tüm kadınların yaşadığı emek sömürsünün güvencesizliğinin genel fotoğrafı olmuştur. Bölgeden bölgeye değişen işlerin sonucunda ortak olan tek şey kadın emeğinin değersizleştirilmesi, kadınların çalışma sektöründen uzaklaştırılarak çalışacaksa da yine ev içerisinde çalışması şeklinde ortaya çıkmaktadır. Ev eksenindeki çalışma aynı zamanda kadınları eve daha çok hapseden ve toplumsal cinsiyet rollerini daha da pekiştiren bir iş kolu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ev eksenli çalışan kadınlar;

- Kayıtlı işçi olarak çalışmak, sosyal güvenceye sahip olmayı;
- Günün sonunda eline geçecek parayla ihtiyaçlarını karşılayabilmeyi;
- Yoksulluktan kaynaklı okuldan almak durumunda kaldıkları çocukları okutabilmesini;
- Kirasını ödeyebilmeyi;

- Okuyan çocuklarının hangisine elbise, hangisine çanta, hangisine kırtasiye malzemesi alacağı kaygısını yaşamamayı;
- Okuyan çocuklarının sorumluluğunu tek başına üstlenmemeyi;
- Ev eksenli çalışan üniversite öğrencisi genç kadınlar yurt paralarını, KYK borçlarını ödemek zorunda kalmamayı talep ediyor.

HDP KADIN MECLİSİ OLARAK;

- İş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için mücadele edeceğiz.
- Ev eksenli işçilerin işçi statüsünde alınması gerektiğini bulduğumuz her yerde gündemleştireceğiz.
- İşçi statüsüne alınmaları için gerekli kanun tekliflerini sunacağız ve bunun muhalefetini güçlü bir şekilde gerçekleştireceğiz.
- Ev eksenli çalışanlar için Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından 177 sayılı Uluslararası Çalışma Sözleşmesinin imzalanması için mücadele edeceğiz.

4- KADIN SANATÇILAR

- Cinsiyetçi sanat politikaları pandemi süreci ile birlikte özellikle kadın sanatçılara ve müzisyenlere yönelik yaklaşımlarda daha açık bir şekilde görünür olmuştur. Sanatın, müziğin cinsiyeti yoktur. Sanatını icra etmek için mücadele eden kadınların pandemi sürecinde yoksulluğa mahkûm edildiği yapılan görüşmelerde de açığa çıkmıştır. Kadın müzisyenler pandemi kısıtlamaları nedeniyle çalışamaz duruma gelmiş, yoksulluğun en ağır yüzü ile karşı karşıya bırakılmıştır. Güvencesiz ve kayıt dışı çalışan müzisyen kadınlar pandemi sürecinde geçimlerini sağlayabilmek için enstrümanlarını satmak zorunda kalmıştır. Pandemi kısıtlamaları kalkarken de yine erkek egemen iktidar müziğin sanatın sesini kısmak için gece 12 yasaklamalarına devam ederek sanat düşmanı politikalara devam etmiştir. İş sözleşmeleri patronlar tarafından keyfi bir şekilde feshedilebilmektedir. Günün sonunda eline 150 ila 200 TL arasında para geçen kadın müzisyenler sahne öncesi ulaşım, yemek, taşınma gibi birçok zorluğun üstesinden de kendileri gelmek zorunda bırakılmıştır. Mesai saatleri işverenin insafına kalan kadın müzisyenler, keyfi uygulamalara maruz kalmaktadır. Her türlü taciz ve

istismara maruz kalan kadın sanatçıların giydikleri kıyafetlere dahi patronlar tarafından müdahale edilebiliyor.

- Farklı dillere, kültürlere tahammülü olmayan erkek egemen iktidar özellikle Kürtçe müzik, sanat, tiyatroya da her türlü engelleme ve kısıtlamalarla müdahale etmeye devam etmiştir. Kürtçe tiyatroların sahnelenmesini yasaklayarak, Kürtçe eğitim veren merkezlerin etkinliklerine müdahale ederek kadınların kendi anadillerinde sanat yapmalarını engellemek istemiştir.

Kadın sanatçılar;

- Müzisyenler güvenceli iş ve istihdamın sağlanmasını;
- İşsizlik ücretlerinden faydalanabilmeyi;
- Kazançları için belirli bir taban fiyatın belirlenmesini ve güvence altına alınmasını;
- Şiddete, tacize, mobbinge maruz bırakılmasına karşı önlemler alınmasını;
- Anadillerinde müziğini, sanatını icra edebilmeyi;

- Farklı dillerin kültürlerin, sanatların rahatça sergilenebileceği özgür bir sanat ortamının oluşmasını;
- Sanatının sesinin kısılmamasını talep ediyor.

HDP KADIN MECLİSİ OLARAK;

- Kadın sanatçıların sanatını özgürce icra etmeleri için daha fazla kültür sanat merkezlerinin açılması için girişimlerde bulunacağız.
- Var olan kadın sanat ve kültür merkezleri ile dayanışmayı büyüteceğiz.
- Farklı kimliklerden, kültürlerden kadın sanatçıları destekleyecek ve özgün buluşmalar gerçekleştirerek sesimizi, sanatımızı her yerde duyuracağız.
- Kadın sanat atölyelerinin açılması ve kadın müzisyenlerin ücretsiz bir şekilde eğitim alabilmeleri için politikalar geliştireceğiz.
- Sanatın, müziğin sesini kısmak isteyenlere karşı kadın mücadelesini büyüteceğiz.

5- KADIN KOOPERATİFLERİ

Kooperatifçilik kadınların istihdam alanlarında aracasız bir şekilde ürettikleri ürünleri satabilmeleri için daha fazla yaygınlaştırılması gereken bir alan olmasına rağmen iktidarın buna yönelik herhangi bir teşvik politikası söz konusu bile değildir. Kadınların kooperatif kurması, aracasız üretim sağlaması bir yana kooperatif kurmak için prosedürlere yeni zorlaştırıcı prosedürler eklenerek, kadın kooperatiflerinin önünün açılması adeta engellenmektedir. Kadını üretim alanının dışında tutarak sermayedarı, patronu destekleyen politikalar geliştirmekten bir adım geri durmamıştır. Kadınların ürettikleri ürünleri satacakları kadın semt pazarlarına saldırarak, kadınlar istihdam alanının dışına itilmek istenmiştir. Her türlü kadın düşmanı politikaları uygulayan erkek egemen iktidara rağmen kadın kooperatifleri kurulmakta ve kadınlar ürettikleri ürünleri kendi imkânları ile satabilmenin yollarını bulmaktadır. Nitekim gerçekleştirilen kooperatif ziyaretlerinde de kadınların güçlü ve iradeli duruşu her işin üstesinden gelinebileceği gerçeğini bir kez daha göstermiştir.

Kadınlar buldukları yerlerde farklı iş kollarında kooperatifleşmeye giderek hem kadın istihdamını

genişletmekte hem de erkeğe bağımlı değil, kendi öz gücü ile yaşamını idame edebileceğini göstermektedir. Yaşam alanlarında yetişen meyveleri, sebzeleri toplayarak doğal reçel, marmelat yapan, sabun, bal, zeytinyağı üreten kadınlar; tekstil kooperatifleri kurarak, kendi ürünlerini dikerek, bunun satışını kendi imkânları ile gerçekleştiren kadınlar kadın kooperatiflerinin anlamını da ortaya koymaktadır. Kadınlar ürünlerini yine başka kooperatifler aracılığıyla pazarlamaya sunmaktadır. Sosyal medya hesapları üzerinden ürünlerini satışa çıkarmaktadır. Elde ettikleri geliri kadınlarla, öğrencilerle paylaşan kooperatif kurucuları kadın dayanışmasının en güzel örneklerini oluşturmaya devam etmektedir. 5 kadınla başlayan 35 kadına istihdam alanı yaratan, yine 3 kadınla başlayan 20'den fazla kadına istihdam yaratan kooperatifi kuran kadınlar, kooperatifçiliğin önemine şu sözlerle vurgu yapmışlardır:

Yöremizde yetişen meyveleri değerlendiriyoruz. İnternet üzerinden satışımızı yapıyoruz. Daha önce meyveler değerlendirilmiyordu. Elmamız çürüyordu. Biz bu imalatı yaptıktan sonra böyle olmuyor artık.

Kadın kooperatiflerinde çalışan kadınlar;

- Ürünlerinin elinde kalmasını istemeyerek, satabilecekleri pazar alanları oluşturulmasını;
- Erkeğe bağımlı bir ekonomilerinin olmamasını;
- Yaşam alanlarında doğaya zarar veren fabrikalar değil, üretim atölyelerinin yaygınlaştırılmasını;
- Kadın kooperatiflerinin daha fazla desteklenmesini talep ediyor.

HDP KADIN MECLİSİ OLARAK;

- Kadın kooperatiflerini yaygınlaştıracak ve destekleyecek politikalarımızdan vazgeçmeyeceğiz.
- Kadın kooperatiflerinin kurulması için engel niteliğinde prosedürlerin ortadan kaldırılması için muhalefet edeceğiz.
- Kadın semt pazarları, kadınlara ait satış alanları olan "mor marketler", "kent bostanlarını" yerel yönetim politikalarımızla hayata geçirmekten vazgeçmeyeceğiz.
- Kadınların tarım üretiminde ekolojik ve kadın merkezli bir çalışma ve değer yaratma anlayışıyla hareket ettiği ekolojik köyler, kooperatifler kurmalarını destekleyeceğiz.
- Kadınların mahallelerinde/sokaklarında komünler ve sokak kooperatifleri oluşturmalarını destekleyeceğiz.

6- KOÇER KADINLAR

Geçimlerini hayvancılıkla sağlayan koçer kadınlar, yaz mevsiminde hayvanları ile birlikte yaylalara çıkmaktadır. Yılın en az 3-4 ayını yaylalarda yaşam mücadelesi vererek geçiren kadınlar, valilikler tarafından “güvenlik politikası” adı altında uygulanan yayla yasaklarından kaynaklı verimli alanlarda çadır kurma ve hayvanlarını besleme imkânı bulamamaktadır. Yaylaların kısıtlı olması, kira bedellerinin de ağırlaşmasına neden olmuştur. Günlük neredeyse 100’ün üzerinde koyun sağan kadınlar, ürettikleri peyniri, sütü pazar alanı bulamadıkları için mandıralardan başka bir yere satamamaktadır. Ürünlerin fiyatları mandıracıların insafına kalmamaktadır. Sağdıkları sütün kilosu mandıracılar tarafından 15-16 TL’ye alınırken bu ürün marketlerde pazarlarda 40-50 TL’ye satılmaktadır. Koçer kadınların emeği sömürülürken kazanan araçlar, sermayedarlar olmaktadır.

Koçer kadınlar, bir yandan emek sömürüsüne maruz kalırken diğer yandan yoksulluktan kaynaklı çocuklarının eğitim hakkına erişemediğini vurgulamaktadır. Yayla alanlarında elektrik olmazken, suya ulaşmak ise büyük bir çaba gerektirmektedir. Kadınlar çeşmelerden su taşıyarak ihtiyaçlarını gidermeye çalışmak-

tadır. Kadının sağdığı sütün, ürettiği peynirin parası ise erkeklere verilmektedir.

“Bu ülkede çok fazla adaletsizlik var. İnternet yok. Tableti, okulun bitmesine bir hafta kala verdiler. İki kız kardeşim ile birlikte telefonda bağlanıp ders almaya çalışıyorum.”

Koçer kadınlar;

- Yayla yasaklarının kalkmasını, verimli arazilere rahatlıkla yerleşmeyi ve üretim yapabilmeyi;
- Kısıtlı araziler olmasından kaynaklı yüksek kira bedeli ödemek zorunda kalmamak;
- Ürettikleri ürünleri aracısız satabilecekleri pazar alanlarının olmasını;
- Yaylalardaki elektrik ve su sıkıntısının giderilmesini;
- Çocuklarının eğitim hakkına rahatlıkla erişebilmesini talep ediyor.

HDP KADIN MECLİSİ OLARAK;

- Güvenlik adı altında konulan yasakların kaldırılması için mücadeleyi büyüteceğiz.
- Kadınların ürettikleri ürünleri aracsız satabilecekleri pazar alanları oluşturacağız.
- Koçer kadınların emeğinin görünür kılınması için mücadele edeceğiz.
- Elektrik ve su sıkıntısından kaynaklı koçer kadınların yaşadıkları sorunları Meclis gündemine taşıyacak ve sorunun giderilmesi için kadın muhalefetini büyüteceğiz.

7- FARKLI İNANÇLARA VE ETNİK KÖKENE SAHİP KADINLAR

Tek adam rejiminin inşa edilmek istendiği ülkede, teklik rejiminin en ağır bedelini yine farklı etnik kökenlere, inançlara sahip kadınlar ödemeye devam etmektedir. Tekçi, militarist, cinsiyetçi politikalarla iktidarını ayakta tutmaya çalışan AKP-MHP erkek ittifakının farklılıklara tahammül edememe siyaseti; farklı inançlara sahip kadınların yaşamında ağır travmalara neden olmaktadır.

Sadece farklı inançlar değil, farklı kültürlere sahip kadınlar da aynı ayrımcı, cinsiyetçi ve ötekileştirici politikaların hedefi olmaya devam etmektedir. Roman kadınlarla ve Süryani kadınlarla yapılan görüşmelerde bu gerçeklik bir kez daha gözler önüne serilmiştir.

7.1 Roman Kadınlar

Kimliklerinden dolayı en çok ayrımcılığa uğrayan, yoksulluğa mahkum edilmek istenen ve kimliksizleştirilmeye çalışılan kesimlerden biri Romanlardır. Roman kadınlar, yaşam alanlarında en insani ihtiyaçlarını dahi karşılayamayacak durumdadır. Barınma ihtiyacı en temel hak iken Roman kadınlar, tuvalet ihtiyaçlarını dahi başka evlerde gidermek zorunda kalmaktadır. Yapılan görüşmelerde özellikle pandemi sürecinde erkeklerin işsizlikten kaynaklı ev içlerinde olduğu ve kadınların daha fazla şiddete maruz kaldıkları açığa çıkmıştır. Geçimlerini eğlence ve müzik sektöründe çalışarak sağlayan Roman kadınlar, pandemi süreci ile birlikte bu sektörlerin kapatılmasından kaynaklı işsizlik ve yoksullukla baş başa bırakılmıştır. Kayıt dışı ve güvencesiz bir şekilde yaşamak zorunda kalan Roman kadınlar, çalışma yaşamında da her an taciz, istismar ve şiddete maruz kalma riskini taşımaktadır. Birçok meslek dalında var olan Roman kadınlar, oluşturulan algılardan kaynaklı sadece müzik ve eğlence sektörü ile anılmaktadır. Sosyal dışlanmanın, önyargıların hedefi olmaktadır. Kız çocuklarının evlenme yaşının 12-13'e kadar düştüğü de kamuoyuna yansıyan bilgiler arasındadır.

Roman kadınlar;

- Güvenceli iş ve istihdam;
- Kimliklerini özgürce yaşamayı;
- Barınma başta olmak üzere birincil ihtiyaçlarının giderilmesini;
- Sosyal dışlanma ve ötekileştirme politikalarının son bulmasını;
- Yaşam alanlarında teknik alt yapı hizmetlerinin gerçekleştirilmesini talep ediyor.

HDP KADIN MECLİSİ OLARAK;

- Roman kadınlarla daha fazla dayanışma içerisinde olacağız.
- Güvenceli iş ve istihdam hakkına erişebilmeleri için bulunduğumuz her yerde mücadele edeceğiz.
- Yaşam alanlarının iyileştirilmesi için yerel yönetimlere baskı uygulayacağız.
- Roman kadınlarla dayanışmayı sağlayacak eylem ve etkinliklerle buluşmalarımıza devam edeceğiz.

7.2 Süryani Kadınlar

Süryani kadınlar, hem inançlarından hem de kadın kimliklerinden dolayı ağır bedeller ödemeye devam etmektedir. Özellikle geçmişte Süryani kadınlara yönelik gerçekleştirilen insanlık suçlarının yansımaları bugün toplumda yaşadıkları sosyal dışlanma, cinsiyetçi yaklaşımlarla sürmektedir. Çoğu kadın yaşadıkları dışlanma ve güvenlik sorunlarından kaynaklı yaşam alanlarını terk ederek yurtdışına gitmek zorunda kalmıştır. Okullarda can güvenliği olmayan Süryani çocuklar, hem öğretmenler hem de öğrenciler tarafından “cennete gitmeyeceksiniz”, “dininize dönün” şeklinde baskılara maruz kalmaktadır. Geçimlerini tarım ve hayvancılıkla sağlayan Süryani kadınlar, ürünlerini yine inançlarından kaynaklı satmamaktadır.

Ayrımcı yaklaşım ve tacizlerden dolayı okulu terk etmek zorunda kalan genç Süryani kadınların ise, eğitim hakkı engellenirken bu saldırıları önlemeye dönük bir politika geliştirilmediği gibi Süryani köyleri ve ailelerine gidilerek Müslüman olmaları dayatılmaktadır.

“Süryani olduğumuz için peynirimizi, sütümüzü almıyorlar. Hayvanlar da mı Süryani?”

Süryani kadınlar;

- Çocuklar, okula giderken her an başlarına bir şey gelir kaygısı yaşamamayı;
- İnançlarını güven içerisinde yaşamayı;
- Ürünlerini inançlarını gizlemeden satabilmeyi;
- Evlerini, yaşam alanlarını baskı ve korkulardan dolayı terk etmemeyi;
- Kendilerine yönelik dışlanma, ötekileştirme politikalarının son bulmasını;
- Genç kadınlar eğitim hayatına korkusuz bir şekilde devam etmeyi talep ediyor.

HDP KADIN MECLİSİ OLARAK;

- Farklı kimliklere ve inançlara sahip kadınlarla daha fazla dayanışma içerisinde olacağız.
- Her türlü ayrımcı ve ötekileştirme politikalarına karşı mücadelemizi büyüteceğiz.
- Farkındalık çalışmalarını içeren atölyeleri, buluşmaları çoğaltacağız.
- Kadınların ürettiklerini rahatlıkla satabileceği pazar alanlarını destekleyeceğiz.
- Genç kadınların eğitim ve sosyal yaşamda yaşadıkları ayrımcı davranışların son bulması için politikalar üreteceğiz.

8- KADIN PLATFORMLARI VE BULUŞMALAR

Kadın platformları, kadına yönelik her türlü şiddet karşısında mücadele yürüten, içerisinde birçok farklı kesimden kadınların yer aldığı, kadınların ortak sözünün, eyleminin en güçlü şekilde yükseldiği mücadele alanlarıdır. Yaşadıkları kentlerde erkek egemen iktidarın kadın düşmanı politikalarına karşı mücadele eden platform üyeleri, yapılan görüşmelerde kadınların yaşadığı sorunlar ve çözüm önerilerini sunmuşlardır. Kadınların ister iş yaşamında ister ev yaşamında olsun; her anlamda derin ayrımcılığa, şiddete ve emek sömürüsüne maruz kaldıkları gözlemlenmiştir. Adana'dan Bursa'ya, İzmir'den İskenderun'a, Diyarbakır'dan Mardin'e yapılan bütün buluşmalarda bu durum açığa çıkmıştır.

Çalışmamız kapsamında 5 ilde kadın platformları ile bir araya geldik. İçlerinde kadın merkezlerinin, belediyeye bağlı çalışma yürüten kadın birimlerinin, daire başkanlıklarının, derneklerin, vakıfların, siyasi partilerin, sivil toplum kuruluşlarının, insan hakları derneklerinin temsiliyetinin olduğu 150'ye yakın kadın kurumu ve karma yapıların kadın yapıları ile buluştuk. Kadın platformları ile gerçekleştirilen bu-

luşmalarda; kadın yoksulluğu, kadına yönelik şiddet ve bunun son bulması için yürütülecek mücadele yöntemi üzerine tartışmalar gerçekleştirdik.

- Platform üyesi genç kadınlar, eğitim hayatında yaşadıkları ayrımcı ve cinsiyetçi yaklaşımlarla birlikte atamaları yapılmadığı, iş bulamadıkları için icralık olurken KYK borçlarının silinmesine dönük iktidarın bir girişiminin olmadığını belirtmiştir.

- Platform üyeleri arasında EMS, SMA ve benzeri hastalıklarla mücadele yürüten derneklerin kurumların temsilcileri, bu hastaların ilaçlarına erişebilme adına mücadele yürüttükleri halde

iktidarın ilaçların ödemelerini yapmaya dönük herhangi bir adım atmadığını, hastaların adeta ölüme terk edilmek istendiğini söylemiştir.

- “Yaşlı bakımı, çocuk bakımı ve benzeri bakım hizmetlerinde bulunan kadınların emekleri görülmemekte, kadınlar güvencesiz bir şekilde travmatik bir yaşamın içerisinde bırakılmakta, hiçbir sosyal destek alamayan kadınlar yoksulluğa ve yoksunluğa mahkûm edilmektedir” diyerek isyanlarını dile getirmişlerdir.

- AKP-MHP erkek ittifakının İstanbul Sözleşmesi’nden geri çekilme, nafaka hakkının gasp edilmek istenmesi, kadınları koruyan yasaların uygulanmaması politikalarıyla kadınlara başvuracağı bir mekanizma bırakılmak istenmediği vurgulanmıştır. Bu uygulamalarla; kadınların yaşadığı şiddet karşısında sessiz kalması, evlere hapsolmesi, erkeğe bağımlı hale gelmesinin amaçlandığı belirtilmiştir.

- Kamusal alanda çalışan kadınların kendi içlerinde rekabete sürükleyen yaklaşımlarının olduğu, bu yaklaşımların bizzat iktidar tarafından beslendiği belirtilmiştir. Bu yaklaşımlarla asıl amaçlananın; kadınların kamusal alanın dışına itilmek olduğu ve kadınların bu tuzağa düşmemeleri gerektiği konusunda örgütlülük çağırısı yapılmıştır.

- KHK’li kadınların sendikal mücadele yürüttüğü, haklarına ve kazanımlarına sahip çıktığı, iktidarın sindirme politikalarına diz çökmediği için hedef alındığı, açıklıkla terbiye edilmek istendiği vurgulanmıştır.

- Projelerle, dışardan fonlarla desteklenen kooperatif çalışmalarında, kadın istihdamına yönelik gerçekleştirilen projelerde; asıl üretici ve emek verenler olmalarına rağmen en düşük ücreti kadın-

ların alınmasının cinsiyetçi politikalarla bağımsız ele alınamayacağına altı çizilmiştir.

▪ Kadınların kamusal alanda ve özel sektörde erkeklerle aynı işi yapmasına rağmen erkeğin tercih edildiği belirtilmiştir. Örneğin; deneyimli bir kadın mali müşavir yerine, yeni işe başlamış bir erkek müşavirin tercih edilmesinin toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sonucu olduğu vurgulanmıştır. Bütün iş ve meslek kollarında bunun yaşandığı belirtilmiştir.

Kadın Platformları ile gerçekleştirilen buluşmalarda açığa çıkan öneriler

- Kadınların haklarına ve kazanımlarına yönelik saldırılar karşısında özellikle İstanbul Sözleşmesi'nden geri çekilme kararına karşı alanlarda, meydanlarda yürüttüğü ortak mücadele büyütülmesi;
- Üniversitelerde cinsel şiddetle mücadele birimleri açılması;
- Üniversite mezunu olup ataması yapılmayan kadınların atamalarının yapılması;
- Kredi ödemelerinden kaynaklı genç kadınlara gelen icraların kaldırılması;

- Yaşlı ve engelli bakım evlerinin çoğaltılması ve buralarda ücretsiz hizmetlerin verilmesi;
- Kreşlerin açılması ve ücretsiz hizmetlerin verilmesi;
- Mülteci ve göçmen kadınların yaşadığı ayrımcılık politikalarına karşı onlarla daha fazla dayanışma içerisinde bulunulması;
- Mülteci, göçmen kadın aktivistlerle iletişime geçilmesi ve buna yönelik hak mücadelesi yürüten kadın dernekleri ile daha fazla iletişimde olunması;
- İstanbul Sözleşmesindeki ekonomik şiddet başlığı her alanda işlenmesi ve bunun önemine vurgu yapılması;
- Yerel yönetimler bünyesinde kooperatifçilik faaliyetlerine yönelik çalışmalar yapmanın önünü açacak girişimlerde bulunulması; açılacak kadın kooperatiflerini destekleyici ve güçlendirici politikalar geliştirilmesi;
- Okullarda toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik derslerin verilmesi, farkındalık çalışmalarının yapılması;
- KHK'lı olup evde üretim yaparak hayatlarını idame

ettiren kadınlarla dayanışmanın daha fazla gösterilmesi;

- HDP Kadın Meclisi'nin KHK'lı kadınların yaşadıklarını Meclis gündemine taşıması, Bu konuya ilişkin panel, seminer ve benzeri etkinlikler düzenlemesi vurgulanmıştır.

HDP KADIN MECLİSİ OLARAK;

- Üniversiteli genç kadınların taleplerini başta Meclis olmak üzere her yerde dillendireceğiz ve takipçisi olacağız.

- KHK'lı kadınlarla buluşmalar gerçekleştirmeye devam edeceğiz ve dayanışmayı büyüteceğiz.

- Yerel yönetimler bünyesinde kreşleri çoğaltarak kadın istihdamının önünü açacak projeleri destekleyecek ve yeniden hayata geçireceğiz.

- Kadın kooperatiflerinin açılmasını destekleyeceğiz, teşvik edici politikalar üretmek ve ön açıcı olmak için daha fazla mücadele edeceğiz.

- Toplumsal cinsiyete yönelik farkındalık oluşturmaya dönük eğitim çalışmalarını arttıracacağız.

- Kadınların yaşam güvencesi olan İstanbul Sözleşmesi'ni yürürlüğe koyma ve işletmenin mücadelesinden vazgeçmeyeceğiz.

9- ENGELLİ KADINLARLA BULUŞMA

2002 TÜİK verilerine göre nüfusun yüzde 12'sini kapsayan engelli bireyler eğitimden, istihdama, her türlü destekleyici hizmetlerin karşılanmasına dönük her türlü engelle karşı karşıya kalmıştır. Engelli kadınlar engelli erkeklere göre daha fazla hak ihlaline maruz kalmakta ve bu durum yine toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden bağımsız ele alınamamaktadır. Engelli kadınlar, her türlü ihmal, istismar ve şiddete uğrama riski ile yüz yüze kalabilmektedir. Gerçekleştirilen buluşmada hem engelli kadınlar, hem engelli bakımını gerçekleştiren kadınlarla yaşadıkları sorunlar, talepler ve çözüm önerileri üzerine paylaşımlarda bulunduk.

Engelli bireyleri destekleyici tüm hizmetler, tıbbi maddeden beslenen hâkim engellilik ideolojisinin Sağlık ve Sosyal Politikaları, bir yandan " Evde Bakım Uygulaması" üzerinden engelli bireyin bağımsız yaşam hakkını gasp ederken diğer yandan ayda 1.781 TL gibi bir ücretle sosyal devletin vermesi gereken tüm

hizmetler ve yükümlülükler aileye havale edilmektedir. Evde verilen hizmetlerin sorumluluğu ise her zaman olduğu gibi kadına bırakılmaktadır. Söz konusu ücretin alınabilmesi için de yine bir yığın prosedür uygulanmaktadır. Engelli bakım hizmeti veren kadının bu ücreti alabilmesi için engelli bireyin ağır engelli raporunun olması gerekmektedir. Ağır engelli raporu olmadığına bakım hizmeti veren kadının emeği görülmemektedir. Nitekim bakım üzerinden alınan bu ücret engelli bireylerin ihtiyaçlarına dahi yetmemektedir. Kullanılan ilaçların SGK kapsamında olmaması, yüksek ücretli olması da büyük oranda sıkıntıya yol açmaktadır. Bu uygulama üzerinden kadınların ücret alması, TÜİK verilerine istihdam verisi olarak yansımaktadır. Oysaki hiçbir sosyal güvencesi olmayan kadınlar ve engelli bireyler bu uygulama ile evlerde kapalı kalmakta, hiçbir sosyal faaliyete dahil olamamakta ve ağır travmalar yaşamaktadır.

Engelli bireyler için aile hayatında -özellikle çoğu zaman babaların sorumluluk ve bakımı üstlenmeyi reddetmesiyle ve bazen terk etmesiyle- başlayan dışlama süreçleri büyüme çağından gelişim çağına, iş hayatına ve yaşamın her alanına yayılarak devam etmektedir. Bu süreçte çocuklara en büyük desteği anne verirken, bu süreç kadınlar açısından da ayrı bir

yoksunluğun oluşmasına neden olmaktadır.

En ağır sosyal dışlanmayı eğitim hayatlarında yaşayan çocuklar okula alınma esnasında birçok zorlukla karşılaşmaktadır. Bu durum çocuğun daha fazla içine kapanmasına neden olmaktadır. Çıkarılan yasal düzenlemeler, engelli çocukların hayatında herhangi bir kolaylık sağlamamaktadır. Nöroçeşitli çocuklar yine bu dışlanmayı en ağır şekilde yaşayan çocuklardır.

“Biz çocuklarımızı pazarlamak zorunda bırakılıyor. Türkiye kamuoyu öğrendi ki otizmlı çocukları okula almıyorlar. Ben böyle her sabah ana akım medyada çıkıp söylüyorum. Bize okul vermiyorlar. Çok destek aldık ama herhangi bir okul da ‘Gel biz alalım’ demedi. Bize ‘Düzgün çocuk doğurmamışsınız’ diyenler oldu.”

Engelli yetişkinler, özellikle de kadınlar eğitim hayatını büyük zorluklarla tamamladıktan sonra bu defa da iş yaşamında her türlü ötekileştirme, ayrımcılık ve sosyal dışlanmaya maruz bırakılmaktadır. Engelli kadınlar, “Dışarıda zarar görürsün” denilerek evlere kapatılmakta, eğitim ve çalışma hakkına erişmesi engellenmektedir. Yetişkin engelli kadın bireyler yaşadıkları sorunları şu cümlelerle anlatmaktadır:

“Siz bir kadın olarak yolda yürürken; çocuğunuz var mı, cinsel ilişki kurabiliyor musunuz diye hiç tanımadığınız birinden bu soruları duydunuz mu? Bir ortamda ne kadar başarılı olursam olayım sosyal kabul açısından eksik kalıyor.”

Engelli bakım hizmeti veren kadınlar;

- Daha fazla bakım evinin açılmasını ve denetimlerin düzenli bir şekilde yapılmasını;
- Bakım kuruluşlarının hem gündüz, hem de yatılı bakım merkezleri şeklinde hizmet vermesini;
- Bakım kurumlarının ihtisaslaşmasını;
- Bakım hizmetlerinin nitelikli olmasını;
- Evde bakım uygulamasının, bakım hizmetlerinin kamusal alternatif olarak yeniden düzenlenmesini;
- Engelli kadrolarına alımlarda yapılan ayrımcılığın ortadan kaldırılmasını;
- Engelli kadrolarına alım yapılırken özel tedbirlerin alınması suretiyle zihinsel engelli bireylerin de gözetilmesi gerektiğini;

- Otizm eylem planının hayata geçirilmesini;
- Nöroçeşitli bireylerin ve Ailelerinin Sorunlarının Çözümü İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun aktifleşmesini;
- Çocuklarına engelli tanısı alan ebeveynlere ilk tanı sonrasında destek verilecek mekanizmaların kurulmasını;
- Babalara yönelik ayrıca farkındalık çalışmalarının yapılmasını;
- Engelli çocuklar için özel eğitimlerdeki yetersizlikle ilgili giderilmesini, yanlış programların düzeltilmesini;
- Kaynaştırma konusundaki uygulamayı uygulamayan okullara Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yaptırım uygulanmasını;
- Okula gidemeyecek yeti farklılıkları olan engelli çocuklara yönelik özel eğitim merkezlerinin çoğaltılmasını;
- Engelsiz bir yaşamın hayata geçirilmesini talep ediyor.

HDP KADIN MECLİSİ OLARAK;

- Engelli kadınları, eğitim, ekonomi, siyasal ve kültürel olmak üzere yaşamın her alanında bağımsızlaştıran politikalar ve “ Engelli bakım uygulaması” adı altında sosyal devletin tüm yükümlülüklerini üstlenmek durumunda bırakılan kadınların taleplerinin yerine getirilmesi için daha fazla muhalefet edeceğiz.
- Engelli bireyleri destekleyecek yaşam merkezlerinin sayılarının artırılması için yasal girişimlerde bulunacağız.
- Otizm eylem planının hayata geçirilmesi ve ilgili komisyonun aktifleşmesi için soru ve araştırma önergeleri ile gündem yapmaktan vazgeçmeyeceğiz.
- Evde bakım uygulamaları kapsamında evlere kapatılan engelli bireylerin bağımsızlığını savunan özgürlükçü politikaların öncülüğünü yaparken, engelli birey ile birlikte kapatılmaya maruz kalan, karşılıklı bağımlılık ile yıpratıcı bir sosyal dışlanma ve sosyal yalnızlığa maruz bırakılan kadınlarla daha fazla dayanışma içerisinde olacağız.
- Özel eğitim merkezlerinin sayılarının çoğaltılması için yasal girişimlerde bulunacağız ve takipçisi olacağız.

▪ Cinsiyetçi politikalar ve onun ürettiği duygusal ve fiziksel erkek şiddetine maruz kalan engelli kadınların güvenli yaşam hakkını sağlayan erişilebilir yaşam destek merkezlerinin oluşturulmasının takipçisi olacağız.

▪ Mücadelemizi büyüterek engelsiz bir yaşamı hep birlikte inşa edeceğiz.

10- KADIN BÜTÇE ÇALIŞTAYLARI

Meclis'te bütçe sürecine girerken “Kadın Yoksulluğuna Hayır, Kadınlar İçin Adalet” kampanyası çerçevesinde tarlalarda, fabrikalarda, köylerde, evlerde, sokaklarda kadınlarla ve kadın kurumlarıyla bir araya geldikten sonra elde edilen verileri değerlendirmek ve bütçe sürecinde kadınların taleplerini güçlü bir şekilde sunmak için “Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçe” çalıştayları gerçekleştirilmiştir. Mardin, Ankara ve İstanbul'da gerçekleştirilen çalıştaylar kurumları temsilen gelen kadınlar, akademisyenler ve emek alanından işçi kadınların katılımıyla gerçekleşmiştir. Çalıştayların harcı tarlada, atölyede, sokakta bir araya geldiğimiz kadınların beyanlarına dayanıyor.

Savaşın, sarayın bütçesi karşısında “Toplumsal Cinsi-

yete duyarlı Bütçe” diyerek gerçekleştirilen çalışmalarda açığa çıkan sonuçlar ve taleplerimiz:

- Kadınlara parasız eğitim, parasız sağlık, parasız adalet hizmetleri sağlanmalıdır.
- Sosyal yardım hak temelli olmalıdır, bakım parası adı altında kadınları eve hapseden zihniyetten vazgeçilmelidir.
- Adaletili bir vergi politikası oluşturulmalı, vergiler nitelikli kamusal hizmetin üretilmesi için kullanılmalıdır.
- Elektrik, su, ısınma, internet, temel gıda ve asgari ücretten vergi kaldırılmalıdır.
- Kadın çalışanlardan ya daha az vergi alınmalı ya da hiç vergi alınmamalıdır.
- Kadınlara destek veren STK'lar devlet tarafından desteklenmelidir. Bu STK'lar bütçe sürecinde söz sahibi olmalıdır.
- İşyerinde şiddet ve tacize karşı yapılan ILO 190 Sözleşmesi imzalanmalıdır.
- Bütçe toplumsal cinsiyete duyarlı olmalı ve top-

lumsal cinsiyet ibaresi kalkınma planlarında yeniden kullanılmalıdır.

- Kadınların eğitime dönmesi ve mesleki beceriler kazanması için bütçe ayrılmalıdır.
- Kadın öğrencilerin barınma problemleri çözümlenmelidir. Öğrencilere kira desteği sağlanmalı ve eğitim hayatları güvence altına alınmalıdır.
- Eşit işe eşdeğer ücret talebi karşılanmalıdır.
- Kamu kurumlarında ve yerel yönetimler başta olmak üzere her yerde kadın kotası uygulanmalıdır. Kadın istihdamı hakkında teşvik edici politikalar geliştirilmelidir.
- Kadınlara ekonomik danışma hizmeti verilmeli, girişimde bulunmak isteyen kadınlar için destekler sağlanmalıdır.
- Yapay zekâ ve bilişimin çağında dijital çalışma düzeninde bilişim emekçisi kadınlara pay ayrılmalıdır. Kadınların dijital okuryazarlığının artırılması için bütçe ayrılmalıdır.
- Ev eksenli çalışan kadınlara bütçe ayrılmalı, mesleki hastalıkları için ücretsiz sağlık hizmeti sunulma-

lıdır. Sigorta ve işyeri numarası olmayan bu çalışanlara sendika kurma hakkı verilmelidir. Ev eksenli çalışan kadınlara emeklilik güvencesi verilmelidir.

- Ev içi emeğin görünmezliği karşısında kadınlara –ev içi emeği kim üstleniyorsa- sağlık ve emeklilik hakkı sağlanmalıdır. Bakım ekonomisinden pay ayrılmalıdır. Toplumsal cinsiyet rolleri sebebiyle kadınlara yüklenen hasta, yaşlı, engelli, çocuk bakımı devlet kurumları tarafından ücretsiz karşılanmalıdır.
- Kod 29 ile işten çıkarılan kadın işçilerin istihdamı için bütçeden pay ayrılmalıdır.
- Mülteci kadınların istihdama katılımı ve ücretsiz sağlık taraması sağlanmalıdır.
- Kadın-erkek sayısı fark etmeksizin 50'yi aşkın işçinin olduğu işyerlerinde açılacak kreşlerin bütçesi merkezden sağlanmalıdır.
- Danışma merkezi ŞÖNİM'deki personellere gerçekçi bütçeler ayrılmalıdır. Nüfusu 50.000'i aşkın her yerde sığınak olmalıdır ve bu sığınaklarda yeterli personel bulunması için bütçe ayrılmalıdır. Bütün cinsiyet kimliklerini kapsayan sığınaklar sağlanmalıdır.

- Kadınlar sığınaklardan ayrıldıktan sonra da geçinme, barınma ve istihdam konularında takip edilerek desteklenmelidir. Sığınaklarda kalmak istemeyen kadınlara kalabilecekleri sosyal konutlar ve maddi destek sağlanmalıdır.
- Şiddete maruz bırakılan kadınlara hukuki destek bütçelendirilmelidir. Adliyelerde 'cinsel şiddet kriz merkezleri' devlet tarafından kurulmalıdır.
- Anadilinde eğitime bütçe ayrılmalıdır. Çok dilli sınıflar oluşturulmalıdır.
- Kamusal alanda hizmet veren herkes toplumsal cinsiyet eğitimine katılmalıdır.
- Kadınların anadilde sağlık hizmeti almasını sağlamak amacıyla sağlık merkezlerine kadın tercümanlar alınmalıdır.
- Beden uyumlama sürecinde sağlık hakkına erişemeyen translar için sağlık bütçesi sağlanmalıdır.
- Mahpus kadınlara ayrılan ödeneğe dair geniş bir bütçe düzenlemesi yapılmalıdır.
- KEFEK sorumluluklarını yerine getirmelidir.

SONUÇ

Kadınlarla yapılan görüşmeler, gerçekleştirilen ziyaretler ve buluşmalarda açığa çıkan ortak sonuç şu olmuştur: Nerede bir yoksulluk varsa orada muhakkak kadınlar vardır. Ülkenin neresinde olursa olsun kadınlara yoksulluk, emek sömürsü dayatılmaktadır. AKP-MHP erkek ittifakının kadınların derinleşen yoksulluğu karşısında çözüm üretme gibi bir derdinin olmadığı bir kez daha açığa çıkmıştır. Bu sadece bizim yaklaşımımız değildir. Görüştüğümüz, ulaştığımız bütün kadınların ortak düşüncesidir. İşte bu yüzden erkek egemen iktidarın, kadınlara dayattığı yoksulluk karşısında tek çözüm biz kadınların ortak mücadelesi olacaktır. Kadınların taleplerinin de bizlerin sunduğu önerilerin de hayata geçirilmesinin en önemli yolu güçlerimizi birleştirmek, mücadelemizi büyütmek ve kadın ittifakımızı kurarak, yeni yaşamı kadınlar öncülüğünde inşa etmektir.

HDP Kadın Meclisi olarak kadınlara vaatle bulunma gibi bir yaklaşımımız asla olmamıştır. Çalışmanın başından itibaren kadınları dinlemek, seslerini ve taleplerini bulduğumuz her mekanizmada dillendirerek, bu taleplerin yerine getirilmesi için hep birlikte mücadele etmek esas alınmıştır.

“Kadın yoksulluğuna Hayır, Kadınlar İçin Adalet” kampanyamız bitmedi. Farklı başlıklarla içeriklerle kadınlarla buluşmaya, seslerimizi, taleplerimizi birleştirmeye devam edeceğiz. AKP-MHP erkek ittifakının kadın düşmanı politikalarına karşı yeni dönem mücadele hattımızı yine tüm kadınlarla ortaklaşarak çizeceğiz. Kadın dayanışması ve mücadelesi ile mutlaka ama mutlaka bizler kazanacağız.

HDP Kadın Meclisi

HDP KADIN MECLİSİ

KADIN
YOKSULLUĞU
RAPORU

